Nr 15

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av motion om förbud mot politisk reklam i offentliga lokaler.

Motionen

I motionen 1973:186 av herr Levin (fp) uttalas att det inte är värdigt det svenska samhället att offentliga lokaler används för propaganda för ett politiskt parti och att dylik reklam bör förbjudas. Bakgrunden till uttalandet är enligt motiveringen affischering på postkontor med reklam för en politisk tidskrift. På affischerna har förekommit porträtt av ett flertal socialdemokratiska politiker i ledande ställning, bl. a. statsministern. Hemställan avser: "att riksdagen beslutar ge Kungl. Maj:t motionens innehåll till känna".

Frågesvar

Kommunikationsminister Norling besvarade den 25 januari 1973 i riksdagen en fråga av herr Persson i Heden (c) om han ansåg det vara tillfredsställande med partipolitisk propaganda på postkontoren genom att det ges möjlighet att göra reklam för partipolitiska tidskrifter. I sitt svar anförde herr Norling följande:

Av de affischplatser som finns på postanstalterna är vissa förbehållna postverkets egen information och reklam, medan vissa andra upplåtits till en entreprenör för kommersiell affischering. I det avtal som träffats mellan postverket och entreprenören finns vissa regler om affischeringens karaktär och innehåll. Enligt avtalet är bl. a. reklam för tobak, vin och sprit samt politisk propaganda förbjuden.

Jag anser att postverket har gjort en rimlig gränsdragning när det gäller den affischering som kan tillåtas på postanstalterna. Någon partipolitisk propaganda har inte heller förekommit i detta sammanhang. Reklam för tidskrifter kan enligt min uppfattning rimligen inte betraktas som partipolitisk propaganda.

JO-anmälan m. m.

I en till JO den 12 januari 1973 inkommen skrivelse begärde Erik Svahn med anledning av förekomst på postanstalter i Stockholm med omnejd av reklamaffischer för den socialdemokratiska tidskriften "Aktuellt i politiken" upplysning om politisk propaganda fick förekomma på postanstalterna.

Med anledning av skrivelsen infordrade JO Lundvik upplysningar från postverket. Svar härpå inkom den 15 februari 1973 i form av en skrivelse från poststyrelsens kommersiella byrå. I denna anfördes följande:

Av de affischplatser som finns på postanstalterna är vissa förbehållna Postens egen affischering, medan vissa är upplåtna för kommersiell affischering. Den kommersiella affischeringen sköts av en entreprenör som arrenderar affischeringsutrymmena av Postverket. Det är till denna entreprenör som företag i olika branscher vänder sig för att hyra affischutrymmen.

I det avtal som träffats mellan Postverket och entreprenören finns vissa regler om affischeringens karaktär och innehåll. Det sägs bl. a. att reklam för politisk propaganda samt reklam för tobak, vin och sprit inte är tillåten. I tveksamma fall skall entreprenören samråda med Postverket.

När det gäller affischeringen för tidskriften Aktuellt i politiken, som ju är en socialdemokratisk tidskrift, vände sig entreprenören till oss för att få prövat om affischeringen kunde godkännas.

Vi bedömde saken så, att detta inte var politisk propaganda i avtalets mening. Affischen gick ut på att värva prenumeranter på en tidskrift, låt vara en tidskrift med politiskt innehåll. Vi godkände affischen eftersom vi anser, att vi därmed håller en klarare gräns än om vi ger oss in på att bedöma i vilken större eller mindre utsträckning en tidning eller tidskrift är politisk. Det finns ju tidningar och tidskrifter med varierande grad av politisk anknytning och att ändra reglerna så, att reklam för tidningar och tidskrifter förbjuds i den kommersiella affischeringen på postanstalterna vore att gå för långt. Politisk propaganda, i den meningen att ett politiskt parti får föra fram sitt budskap, får däremot enligt våra regler för affischeringen inte förekomma på postanstalterna.

Det i skrivelsen omnämnda avtalet angående upplåtelse av platser för kommersiell affischering på vissa postanstalter innehåller följande bestämmelser om affischeringens karaktär och affischernas innehåll, utseende m. m.:

Affischeringen skall i regel ha rikskaraktär, dvs. samtliga affischplatser bör om möjligt upplåtas åt en enda reklamköpare per gång.

Entreprenören skall tillse att reklamköpare vid utformningen av sina affischer följer av Internationella Handelskammaren utfärdade grundregler för god reklam samt i övrigt övervaka att reklamen hålls på en hög nivå såväl i fråga om innehåll som utförande.

Reklam för andra banker än Postbanken, tobaks-, vin-, sprit- och preventivmedelsreklam, politisk propaganda samt reklam för företag, vars reklam bedöms vara olämplig i Postverkets lokaler är icke tillåten. I tveksamma fall skall entreprenören samråda med upplåtaren.

Innan tryckning av affischer sker skall reklamköpare visa upp skiss för godkännande av entreprenören.

Ärendet har ännu inte avgjorts av JO.

Utskottet

I förevarande motion begärs att riksdagen skall uttala hos Kungl. Maj:t att politisk reklam bör förbjudas i offentliga lokaler. Bakgrunden är vissa affischer som förekommit på postkontor med reklam för en viss politisk tidskrift.

Frågan om upplåtande av reklamutrymme inom offentlig lokal är inte reglerad i någon författning. Bestämmanderätt i detta hänseende får anses tillkomma den myndighet som förfogar över lokalen.

I flertalet offentliga lokaler förekommer antingen ingen reklam alls

eller reklam endast för ändamål som sammanhänger med myndighetens egen verksamhet. Vissa myndigheter har dock beslutat upplåta utrymme för rent kommersiell affiscering. Dit hör exempelvis postverket. Som regel torde då affischering m. m. omhänderhas av en privat entreprenör som har att följa bestämmelser i avtal mellan honom och myndigheten. I tveksamma fall avgör myndigheten.

Enligt utskottets mening är det uppenbart att särskild varsamhet bör iakttagas i fråga om kommersiell affischering inom offentlig lokal. De avtalsbestämmelser m. m. som reglerar upplåtelser för sådant ändamål brukar också innehålla regler om affischeringens karaktär och innehåll som tar hänsyn till detta förhållande. Bl. a. brukar föreskrivas att politisk propaganda i den meningen att ett politiskt parti får föra fram sitt budskap inte får förekomma. Utskottet finner det angeläget att en sådan ordning tillämpas. Med hänsyn till det anförda anser utskottet något riksdagens initiativ med anledning av motionen inte vara erforderligt.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:186.

Stockholm den 13 mars 1973

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Henningsson (s), Nelander (fp), fru Thunvall (s), herrar Mossberg (s), Boo (c), Svensson i Eskilstuna (s), Pettersson i Örebro (c), Karlsson i Malung (s), Fiskesjö (c), Schött (m), Molin (fp), Wictorsson (s), Olsson i Edane (s) och Wijkman (m).

Reservation

av herrar Nelander (fp), Boo (c), Pettersson i Örebro (c), Fiskesjö (c), Schött (m), Molin (fp) och Wijkman (m), vilka ansett att sista stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

De avtalsbestämmelser m. m. som reglerar upplåtelser av utrymme för kommersiell affischering inom offentlig lokal innehåller ofta regler om att politisk propaganda inte får förekomma. Det är emellertid angeläget att dessa bestämmelser tillämpas på ett sådant sätt att inte vad som i realiteten är partipolitisk propaganda döljer sig bakom vad som i avtalet karakteriseras som kommersiell reklam. Det är tradition i vårt land att inte genom lagstiftning reglera frågor om politisk propaganda. Med hänsyn härtill och till vad utskottet i det föregående uttalat anser utskottet det inte erforderligt med något riksdagens initiativ med anledning av motionen.

GOTAB 73 3490 S Stockholm 1973